

2. Second Annual Report on strengthening and coordinating United Nations rule of law activities: Report of the Secretary-General (A/65/318). URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/491/01/PDF/N1049101.pdf>. (дата звернення: 02.02.2023).

3. Резолюція, прийнята Генеральною асамблеєю з доповіді Шостого комітету (A/65/473), Верховенство права на національному та міжнародному рівнях (A/RES/65/32). URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/514/48/PDF/N1051448.pdf> (дата звернення: 02.02.2023).

4. Annual Report on strengthening and coordinating United Nations rule of law activities: Report of the Secretary-General (A/66/33). URL: http://www.unrol.org/files/A_66_133rus.pdf (дата звернення: 02.02.2023).

5. Декларація наради на високому рівні Генеральної Асамблеї з питань верховенства права на національному та міжнародному рівнях (резолюція 67/1 Генеральної Асамблеї від 24 верес. 2012 р.). URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/ruleoflaw2012.shtml (дата звернення: 02.02.2023).

УДК 340:336.225.673(043.2)

Сохар В.В., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Устинова І.П., к.ю.н., доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК РІЗНОВИДУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Податкова система в кожній країні є однією з найважливіших основ економічної політики. Вона забезпечує фінансову базу держави та виступає головним знаряддям реалізації її економічної доктрини [1, с. 80].

Для належного функціонування такої системи здійснюється податковий контроль, що виступає різновидом фінансового контролю. Він є необхідною умовою існування ефективної податкової системи, оскільки як з практичної, так і з наукової точок зору в своїй основі представляє собою особливе значення для реалізації соціально-економічної політики держави у зв'язку з тим, що на 85,3% дохідна частина бюджету України формується за рахунок податкових надходжень [2, с. 32].

У сучасних умовах господарювання платники податків застосовують способи ухилення від оподаткування. Основним інструментом попередження, виявлення і припинення податкових порушень і виступає податковий контроль. Як вірно зазначив Є.В. Поролло, необхідність стабілізації фінансової системи, забезпечення сталого надходження бюджетних доходів, дотримання податкової дисципліни як умови якісного

виконання зобов'язань перед державою фізичними та юридичними особами зумовило відокремлення особливого напрямку державного фінансового контролю – податковий контроль [2, с. 33].

О.А. Лукашев визначає податковий контроль як «спеціальний вид державного фінансового контролю, що здійснюється органами державної податкової служби та іншими контролюючими органами, спрямований на забезпечення дотримання податкового законодавства суб'єктами, які реалізують податковий обов'язок чи забезпечують його реалізацію». М.П. Кучерявенко розглядає податковий контроль як різновид спеціального державного контролю, що є діяльністю податкових органів і їх посадових осіб із забезпечення законності, фінансової дисципліни та доцільності при мобілізації централізованих і децентралізованих грошових фондів і пов'язаних із ними матеріальних коштів. А.В. Бризгалін вважає податковий контроль установленою законодавством сукупністю прийомів і способів діяльності компетентних органів, що забезпечують дотримання податкового законодавства та правильність нарахування, повноту та своєчасність внесення податку в бюджет чи позабюджетний фонд. Н.А. Маринів також стверджує, що податковий контроль – один із видів державного фінансового контролю, який становить діяльність спеціально уповноважених суб'єктів щодо особливого об'єкта, спрямовану на забезпечення дотримання податкового законодавства платниками податків, податковими агентами та іншими суб'єктами, які забезпечують реалізацію податкового обов'язку платників податків, установлення та притягнення винних осіб до відповідальності [3, с. 114].

Також варто зазначити, що поняття податкового контролю закріплено у п. 61.1 ст. 61 Податкового кодексу України. Відповідно до даної статті, податковий контроль становить собою систему заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти й своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [4].

Отже, податковий контроль належить до владного контролю, оскільки з одного боку він здійснюється державними органами контролю, які наділені певними владними повноваженнями стосовно підконтрольних суб'єктів, а з іншого боку фінанси як економічна категорія характеризується не тільки розподільчою, але і контрольною функціями. У зв'язку з цим податковий контроль є одним із різновидів державного фінансового контролю. Податковий контроль відрізняється від інших видів державного фінансового контролю тим, що він регулюється специфічними нормами законодавства, його об'єктом виступають різні

види податків, організація функціонування системи сплати податків та податкові правовідносини в цілому [2, с. 33].

Як вже стало зрозуміло, податковий контроль проводиться посадовими особами податкових органів у межах своєї компетенції за допомогою податкових перевірок даних обліку і звітності, проведення фактичних перевірок та огляду приміщень та територій, що використовуються для отримання доходу (прибутку), отримання письмових пояснень від платників податків, податкових агентів, а також в інших формах, передбачених нормами Податкового кодексу [2, с. 33].

Податковий контроль також має конкретно визначену спрямованість – виконання приписів, передбачених нормами податкового права. Іншими словами, забезпечується реалізація податкових обов'язків та прав як зобов'язаних суб'єктів податкових правовідносин, так і владних суб'єктів – держави і територіальних громад як власників коштів, що надходять до їх публічних фондів від сплати податків і зборів. Таким чином, завдяки податковому контролю має забезпечуватися дотримання усіма суб'єктами податкових правовідносин визначених розпоряджень у нормах податкового права, чим у кінцевому підсумку забезпечується як надходження податків і зборів до дохідної частини публічних фондів, так і певний баланс приватних і публічних інтересів [3, с. 116].

Отже із вищевизначеного можна зробити висновок, що податковий контроль належить до владного контролю, адже здійснюється уповноваженими державними органами, які наділені певними владними повноваженнями. Проте, податковий контроль також виступає різновидом фінансового контролю, адже напряду пов'язаний з фінансами і здійснює нагляд за правильністю нарахування, повнотою й своєчасністю сплати податків і зборів та іншими процесами, що передбачені нормами податкового права.

Література

1. Самсонова К.В., Насипайко Д.С. Податковий контроль в Україні: особливості та шляхи вдосконалення. *Наукові записки*. 2012. Вип. 12, част. I. С. 80-83. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84825035.pdf>.
2. Пухальський В. Теоретичні аспекти податкового контролю. *Молодий вчений*. 2022. № 1(101). С. 32-36. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-1-101-7>
3. Єна Р.О. про податковий контроль як різновид спеціального державного контролю. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 114-117. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/2_2012/26.pdf.
4. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI: станом на 28 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>